

De verre naaste

Gesprek met Jacqueline Schoonwater, diaconaal werker Diaconie Protestantse gemeente Leiden, en André Vording, econoom verbonden aan Kerkinactie

Het Nederlandse beleid

Het beleid van de huidige regering betreffende ontwikkelingshulp geeft het bedrijfsleven een centrale plaats met het idee dat investeren in ontwikkelingslanden op die manier goed is voor ontwikkelingslanden maar ook goed voor de Nederlandse economie. Dit is een breuk met het verleden toen het belang van het ontwikkelingsland centraal stond. Er is nu veel minder overheidsgeld beschikbaar dat via de ontwikkelingsorganisaties (het maatschappelijk middenveld, 20 allianties, zo'n 60 organisaties) kan worden besteed. De totale overheidsgelden aan ontwikkelingssamenwerking via het maatschappelijk middenveld zijn zo'n 400 miljoen euro per jaar, 30% minder dan vorig jaar. Wel zet de overheid sterk in op ontwikkelingssamenwerking via het bedrijfsleven, er is een principeakkoord getekend voor 500 miljoen euro per jaar, echter nog zonder concrete plannen.

Kerkinactie

Zending, werelddiaconaat en reguliere ontwikkelingssamenwerking zijn binnen Kerkinactie aparte fondsen (zending is een aparte Kerkinactie unit, buiten de overheidsfinanciering om, de andere ontwikkelingssamenwerkingsactiviteiten worden in de ICCO Alliantie uitgevoerd, met overheidsgeld en andere fondsen). Overheidsgeld mag niet voor zending gebruikt worden. Zending is meer gericht op ondersteuning van kerken, missionarissen en zendelingen, opleiding van lokale geestelijken, wat niet wil zeggen dat projecten ook aspecten van ontwikkelingshulp kunnen hebben. Overheidsgelden worden binnen het kader van de MFS (medefinancierings stelsel) plannen besteed door de ICCO Alliantie, waarbij minimaal 60% van de fondsen besteed moet worden op de landenlijst van vóór 2011 (dus ruim 30 landen). Werelddiaconaat heeft wat dat betreft een vrijere keus als het er om gaat waar hulp wordt verleend. Naast missiewerk draagt werelddiaconaat ook wel bij aan het voedselzekerheidsprogramma in specifieke landen (aanvullend op het ICCO alliantie programma)

Roemenië

Bij arbeidsmigratie naar Nederland gaat het om Polen, Roemenen en Bulgaren (zie de vreemdeling). In Nederland is er een negatieve beeldvorming over Roemenen. Ze komen hier om te stelen. Wie zijn eigenlijk de Roemenen die in Nederland komen werken, zijn het Roma of juist niet? Wat is er aan opvang, ondersteuning voor Roemenen in Nederland?

In Roemenië leidt arbeidsmigratie tot een probleem met de achterblijvende kinderen. Wanneer vader en moeder gaan werken in een ander Europees land om geld te verdienen, o.a. voor de studie en toekomst van de kinderen, worden de kinderen toevertrouwd aan de grootouders om verzorgd en opgevoed te worden. De grootouders zijn minder goed in staat om de kleinkinderen vertrouwd te maken met moderne zaken als computers en internet. De schatting is dat ongeveer 400.000 kinderen zijn ontspoord doordat de grootouders de opvoeding en verzorging niet aankunnen. Veel plaatselijke kerken hebben nog contacten met Oost-Europese landen. Die contacten dateren meestal uit de tijd van het ijzeren gordijn en de koude oorlog. Niet duidelijk is of bij voorbeeld Kerkinactie activiteiten heeft in Oost-Europa en dit tot een belangrijk werkgebied rekent.

Het grootste probleem in ontwikkelingslanden

Armoede is nog altijd het grootste probleem. Het gaat hierbij om veel meer dan om gebrek aan geld, het gaat ook, zo niet veel meer, om gebrek aan kennis, infrastructuur, analfabetisme, ongunstig klimaat, een slecht functionerend marktsysteem, enz.

Armoede is een relatief begrip. In een Afrikaans dorp dat naar onze maatstaven in zijn geheel arm is, maken de bewoners wel degelijk onderscheid tussen rijken en armen. De armen zijn niet zo zeer de mensen die geen geld hebben (dat hebben ze allemaal vrijwel niet) maar de mensen die sociaal zijn buitengesloten doordat ze een handicap hebben, geen enkel maatschappelijk aanzien hebben of geen eigen hutje hebben om te wonen. De plek van de arme is helemaal onderaan de sociale ladder.

Het gaat om sociale uitsluiting. Dit geeft aan dat geld niet het centrale probleem is bij armoede, gebrek aan geld is meer een uiting van de armoede, die je dus niet oplost door alleen maar geld te sturen.

Het grootste probleem in Roemenië

Nu 20 jaar na de val van het communisme is nog steeds het grootste probleem het gebrek aan initiatief bij de Roemenen. Zij waren gewend dat de staat overal voor zorgde en dat eigen initiatief niet de bedoeling was, zelfs afgestraft werd. Aan die mentaliteit kunnen ze nog niet ontsnappen. Dit maakt dat projecten gemakkelijk stuklopen. Er is weinig of geen solidariteit tussen Roemenen. Er is een grote mate van individualisering, onder het motto ieder voor zich en de staat voor ons allen, alleen nu er geen communisme meer is faalt de staat in de zorg voor allen. Door de gerichtheid op zichzelf hebben veel Roemenen geen oog voor de problemen in hun land of stad. Ze zien de problemen niet van de bejaarden, de zwerfkinderen, de gevangenen,...

Tegenover het gebrek aan solidariteit in Roemenië staat een sterk solidariteitsidee in (vooral nog) ruraal Afrika. De positieve kant hiervan is dat als iemand succes heeft en geld verdient, hij familieleden en verwanten ondersteunt. De keerzijde is dat er op die manier weinig voor de langere termijn wordt opgebouwd en dat er in tijden van economische recessie niets meer te verdelen valt. Deze vorm van solidariteit maakt dat het moeilijk is voor iemand om het hoofd boven het economische maaiveld uit te steken.

Armoedebestrijding

Als gebrek aan geld niet de essentie is van armoede, moet armoedebestrijding in ontwikkelingslanden niet primair gericht zijn op geld verschaffen maar op het aanpakken van analfabetisme, gebrek aan kennis, etc. Trainingen en scholing zijn dan belangrijk.

Microkrediet

Microkrediet is een prima hulpverlening voor mensen die voldoende kennis hebben en die een basisinkomen hebben om van te leven. Die kunnen met een dergelijk krediet een bedrijfje opzetten of investeringen doen waardoor ze vooruit komen in de maatschappij. Maar als je geen geld hebt om jezelf en je kinderen het dagelijks voedsel te geven, dan ben je niet toe aan investeren in een bedrijf maar ben je bezig met overleven. Microkrediet is iets voor mensen die zelfredzaam zijn, op eigen kracht kunnen varen, of in ieder geval met een duwtje in de rug van training en ondersteuning zo ver kunnen komen. De niet-zelfredzamen onderaan de maatschappelijke ladder zullen op een andere manier geholpen moeten worden en kunnen pas op langere termijn zelfredzaam worden, als er een bredere samenhangende ondersteuning

geboden wordt. Juist voor de diaconie kan deze groep van niet-zelfredzamen de doelgroep zijn. Waarom zijn ze niet zelfredzaam en wat kan hieraan worden gedaan? De zelfredzamen kunnen geholpen worden door het bedrijfsleven, de overheid, de banken, micro-financieringsinstellingen etc. De niet-zelfredzamen hebben meer steun nodig, sommigen slechts een duwtje van een lokale NGO, cooperatie of micro-financierings bank, anderen een veel langer traject van samenhangende ondersteuning.